

Individuele aandacht levert meer resultaat op

E-klas & PAL-student in Hilversum

De E-klas & PAL-student is een van de innovatie-experimenten van de InnovatieImpuls Onderwijs (IIO). In dit experiment werken het voortgezet en het hoger onderwijs nauw samen. De E-klas is een rijkgevlude elektronische leeromgeving, ontwikkeld door docenten van deelnemende scholen in samenwerking met het hoger onderwijs, gevuld met interactief lesmateriaal, studiewijzers, (zelf)toetsen en chatmogelijkheden met medeleerlingen en docenten.

Een klassiek lokaal met drie rijen dubbele tafeltjes en stoelen. Laptops op tafel, geen boeken, wel hier en daar een schrift. Zo ziet het eruit wanneer docent Wim van der Weiden zijn E-klas 'medische beeldvorming' geeft op het Alberdingk Thijm College in Hilversum. Voor een E-klas blijf je dus niet altijd een futuristisch verbouwde ruimte nodig te hebben. Toch is dit de rijke elektronische leeromgeving waarin de leerling zelf kan experimenteren en proeven doen. Bij de uitvoering en ondersteuning van de lessen worden getrainde PAL-studenten ingezet (PAL = persoonlijk assistent leraar). De PAL-studenten worden in een vroeg stadium van hun studie uitgedaagd om onderwijservaring op te doen. Vaak voegen zij ook een andere dynamiek toe aan de klas doordat ze dichterbij de belevingswereld van de leerlingen staan en dankzij hun studie 'vers' in de stof zitten.

Minder klassikaal

Hoe werkt dit project op het Alberdingk Thijm College? Van der Weiden opent de les en de 4-havogroep gaat zelf aan de slag. Ze werken al vijf weken met dit programma en zijn er bijna mee klaar. Na de herfstvakantie wordt de stof getoetst. Het wekt geen verbazing dat de leerlingen uiterst vaardig zijn op de laptop. Maar op een enkeling na moeten ze toch behoorlijk wennen aan deze werkwijze: 'Ik vind het leuk, maar je moet veel meer zelf uitzoeken. Je krijgt minder uitleg.' Dat gaat inderdaad op voor de klassikale uitleg, maar in plaats daarvan heeft Van der Weiden een groot deel van de lestijd zijn handen vrij voor individuele aandacht en uitleg. En daar maakt de klas ook volop gebruik van.

Zelfstandiger werken

Al het materiaal dat over de materie in het vertrouwde lesboek staat, is ook opgenomen in de E-klas. Maar dan meer gericht op de praktijk, vertelt Van der Weiden, die een van de auteurs is van de E-klas. De stof is meer ingebed in een groter geheel. Medische beeldvorming is geen lineair opgebouwde materie. Daarom mogen de leerlingen beginnen met het hoofdstuk dat hen het meest interesseert. Na ieder hoofdstuk maken ze een test.

Die zelfstandiger manier van werken is voor de meeste leerlingen een extra leerproces. Ze zijn gewend de volgorde van het boek aan te houden en ook dat de docent precies aangeeft dat ze voor de volgende les een bepaald onderdeel af moeten hebben. Wie de veranderde werkwijze wel snel oppikt, realiseert zich dat de nieuw verworven vaardigheden handig kunnen zijn voor de vervolgstudie.

Na enkele weken heeft Van der Weiden de leerlingen in groepjes onderverdeeld, op basis van de gekozen hoofdstukken. Ieder groepje heeft de opdracht om samen 'hun' hoofdstuk te presenteren aan de rest van de klas. Daarvoor stelt de docent wel een duidelijke deadline.

Minder boeken

Het Alberdingk Thijm College werkt al een jaar of acht met laptops voor alle leerlingen. Voor veel vakken is online al extra informatie beschikbaar, vaak ook opdrachten, oefeningen en uitleg. Maar de school wilde meer doen met de laptops. 'We streven ernaar om zoveel mogelijk op deze manier te gaan werken, zo min mogelijk afhankelijk van boeken. Als je heel goed zoekt is er waarschijnlijk best lesmateriaal te vinden, maar niet genoeg, niet pasklaar en niet makkelijk in te zetten.' Daarom is Van der Weiden vorig jaar in IIO-verband zelf enthousiast aan de slag gegaan met al bestaande E-klassen voor de keuzevakken. Het gaat hier om E-klassen die vanaf 2007 in het regionaal samenwerkingsverband Bètapartners met hoger onderwijs en zo'n 25 scholen zijn ontwikkeld. 'Mijn drijfveer is om de mogelijkheden te verkennen, maar het is ook erg leuk om zoiets te maken', zegt hij.

Zijn twee 4-havogroepen zijn de eerste die de nieuwe E-klas in de praktijk beproeven. Het gaat om een eerste testfase. Van der Weiden: 'We hebben nu nog de gelegenheid om er eventuele kinderziektes uit te halen. Na de testfase wordt de E-klas op de website www.e-klassen.nl opgenomen zodat alle betrokken IIO-scholen vanaf januari 2013 hiermee kunnen gaan experimenteren. De docenten krijgen vooraf een algemene e-training en een meer vakspecifieke training, waarbij ook de auteurs van de nieuwe E-klassen zijn betrokken.

Praktijktest

De stemming in de klas is geanimeerd. De deur staat open, twee leerlingen lopen de klas uit om een bak met muntjes op te halen voor een praktijktest, te verwerken tot een grafiekje. Het grootste deel van de les is Van der Weiden in de klas aanwezig, zonder 'persoonlijk assistent' in de vorm van een PAL-student. Aan het Alberdingk Thijm College zijn weliswaar twee PAL-studenten verbonden en die worden normaal ook ingezet bij E-klassen, maar niet bij deze E-klas, die is bedoeld om het lesmateriaal te testen. Wel jammer, vindt Van der Weiden, want met een goede PAL-student kun je de leerlingen nog meer gerichte aandacht geven. 'Een goede PAL-student is voor mij iemand die niet alleen handig is met de pc, maar ook goed is in het betreffende vak. Die kan bijvoorbeeld ook inhoudelijke uitleg geven en schriften nakijken. Dat luistert nauw, een student biologie kun je niet zomaar inzetten bij een les natuurkunde.'

Verschillende leerstijlen

Hij ziet mogelijkheden voor E-klassen voor veel onderwerpen in het lesprogramma, maar niet voor alles. 'Er moet vooral ook afwisseling blijven, voor de leerlingen en voor jezelf. Het is leuk als je leerlingen met verschillende leerstijlen kunt bedienen. Dan kun je ook beter tegemoetkomen aan de verschillende niveaus. De een werkt zelfstandiger dan de ander. En vooral jongens zijn minder geneigd om door te vragen als ze iets niet snappen. Dat vergt eigenlijk voortdurende coaching. Samen met een PAL in een E-klas kun je dergelijke signalen veel makkelijker oppikken en maatwerk leveren. De

'Met een goede PAL-student kun je de leerlingen nog meer gerichte aandacht geven.'

individuele aandacht levert meer resultaat op dan de klassikale methode. Dat zie je aan het huiswerk.'

Volgens bovenschools projectleider Cor de Beurs is het zeker belangrijk dat de IIO-scholen experimenteren met verschillende combinaties van werkvormen en ondersteuning. 'Op die manier ontdekken zij wat leerlingen goed zelfstandig aankunnen en wanneer er op welke wijze aanvullende, ook klassikale, instructie nodig is. Het maakt ook duidelijk hoe zij PAL-studenten het meest effectief kunnen inzetten.'

InnovatieImpuls Onderwijs

De experimenten van InnovatieImpuls Onderwijs (IIO) richten zich vooral op ideeën waardoor het lesgeven op een efficiënte manier is georganiseerd, zonder dat de werkdruk van leraren toeneemt of de onderwijskwaliteit daaronder lijdt. Sinds begin vorig jaar werken ruim 150 scholen van het voortgezet en het primair onderwijs een van de vijf innovatieconcepten voor een andere manier van werken uit. Zij zoeken het in nieuwe taken en rollen (functiedifferentiatie), ict en nieuwe media slim inzetten, of in een andere onderwijsorganisatie. Scholen hebben de concepten zelf ontwikkeld en onderzoekers volgen of ze de beoogde doelen halen. De experimenten vinden plaats in de periode 2011 tot en met 2014.

Innovatiebrigade en IIO op Maat

Ook andere scholen kunnen gebruikmaken van de opgedane ervaring met de concepten. Staat u voor een concreet dilemma dat u niet direct weet op te lossen? De Innovatiebrigade van IIO komt graag bij u langs. De brigadiers (o.a. ervaringsdeskundigen) bedenken samen met u een aanpak op maat. In regio's met onderwijsarbeidsmarktknelpunten biedt het project 'IIO op Maat' advies en begeleiding voor actieve scholen en schoolbesturen. Wilt u uw onderwijsorganisatie vernieuwen en is steun van harte welkom? Neem dan contact op met Henny Steenberg (CAOP) via h.steenbergen@caop.nl of met Nora van der Linden (Kenniland) via nl@kl.nl. In overleg met het ministerie van OCW wordt, op basis van de regionale onderwijsarbeidsmarktsituatie bepaald of en hoe IIO op Maat ondersteuning kan gaan bieden. Meer informatie: www.innovatieimpulsonderwijs.nl

